

компетентності, є *гра – конференція*. Головна мета такої гри – всебічно розглянути питання, винесені на обговорення, виробити у студентів вміння виступати перед аудиторією, переконувати опонентів в істинності власної позиції, виробляти власний стиль аргументації. В умовах особистісно зорієнтованого навчання активні методи забезпечують високу комунікативну діяльність студентів, що сприяє формуванню їхньої професійної комунікативної компетенції.

АКТИВІЗАЦІЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ ЯК ОСНОВИ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Мареха І., магістрант СумДУ; Кузікова С.Б., доц.

Завдання перетворення інтелектуально-творчого потенціалу співробітників у творчу енергію обумовлює необхідність пошуку та розробки засобів активізації творчого мислення у працівників.

Ідеї щодо творчого характеру мислення розроблялися у працях Б.Г. Ананьєва, П.Я. Гальперина, А.В. Запорожця, А.Н. Леонтьєва, Н.А. Менчинської, Дж. Гілфорда, П. Торренса та ін. На думку Дж. Гілфорда, творчому мисленню притаманні наступні специфічні особливості [1]: а) оригінальність висловлених ідей, яскраво виражене прагнення до інтелектуальної новизни; б) семантична гнучкість, тобто здатність бачити об'єкт з нової точки зору, виявляти способи його нового використання, розширювати функціональне застосування на практиці; в) образна адаптивна гнучкість, тобто здатність настільки змінювати сприйняття об'єкта, щоб бачити його нові, приховані від спостереження сторони; г) семантична спонтанна гнучкість, тобто здатність продукувати різноманітні ідеї у невизначеній ситуації, зокрема у такій, яка не містить орієнтирів щодо таких ідей.

Особливості творчого мислення визначають специфіку формування методів його психологічної активізації. Зокрема, останні спрямовані на усунення інертності мислення, що перешкоджає всебічному глибокому аналізу проблеми, активізацію продуктивної особистісної позиції, емоційних та інтуїтивних процесів, збільшення числа нових ідей [4].

Сучасний світовий досвід стимулювання генерації нових ідей та розвитку творчих здібностей особистості апелює до практики використання програмних засобів активізації творчого мислення - т.з. автоматизованих «систем підтримки творчих рішень» (СПТР) [3]. Широкого застосування СПТР набули в областях науково-технічної творчості та винахідництва. Більше 10 років автоматизованими системами підтримки творчих рішень користуються інженери й технологи таких найбільших світових компаній, як Polaroid, General Electric, Procter & Gamble, Kodak та ін. Впродовж останніх 5-7 років СПТР активно використовуються у сфері дизайнерських рішень, маркетингу, реклами, PR - кампаніях (розробка торгових марок, формування іміджу) [3].

Незважаючи на відносну простоту та «ігровий» характер застосування більшості з програм, останні мають достатньо високий ступінь ефективності. Так, за оцінками розробника програми *Idea Finder* А. Баришнікова, дана програма посилює творчі можливості людини за кількістю використовуваних прийомів більш ніж в 10 разів, за кількістю ідей - більш ніж в 20 разів, за використанням досвіду і знань - більш ніж в 1000 разів [2].

Розглянемо методологічні принципи функціонування основних видів СПТР [3].

1. *Навчально-довідкові СПТР* працюють за принципом «раціоналізації» творчості за допомогою навчання універсальним методикам і прийомам цілеспрямованого та структурованого пошуку рішень, застосування яких дозволяє гарантовано отримувати сильні творчі рішення. Програми цього класу побудовані на базових методологічних положеннях теорії вирішення винахідницьких задач Г.С. Альтшуллера.

2. *Асоціативно-інтуїтивістські СПТР* включають елементи інтуїтивістських методик пошуку нових ідей, заснованих на активізації процесу генерації нових ідей за допомогою «підказок», що змінюють і руйнують звичні уявлення (стереотипи) про предмет вивчення і тим самим породжують у людині численні та найнесподіваніші асоціації, застосування яких до вихідної проблеми дозволяє отримати нові ідеї. Ці підказки-стимули можуть

бути представлені у вигляді запропонованих користувачеві слів, фраз, виразів, картинок (реалізація т.з. «методу Онегіна»), можуть реалізовувати метод контрольних запитань А. Осборна, методи пов'язаних аналогій та емпатії («метод персонажів»), засновника синектики У. Гордона.

3. *Системно-комбінаторні СПТР* реалізують різні варіанти методу морфологічного аналізу. Загальний принцип їх функціонування заснований на побудові багатовимірних комбінаторних таблиць, які повинні охопити якнайбільшу кількість варіантів вирішення проблеми.

4. *Організаційно-структуруючі СПТР* призначені для організації процесу пошуку нових ідей та подальшої оцінки його результатів. Наприклад, програма *Brainstormer* розроблена для підтримки сеансів мозкового штурму. За допомогою програми формулюється проблема, фіксуються ідеї, після завершення сеансу відбираються кращі ідеї, задаються критерії оцінки, і за кожним критерієм проводиться оцінка відібраних ідей, внаслідок чого програма складає «рейтинг» запропонованих рішень.

5. *Картографи мислення* призначені для візуалізації процесів мислення людини. Сучасна програмна реалізація картографів мислення пов'язана з методиками англійського психолога Т. Б'юзена. За допомогою програм, що реалізують ці методики, розумові процеси супроводжуються малюванням блок-схем, які фіксують нові ідеї та висновки. При цьому активніше починає працювати права півкуля мозку, що сприяє посиленню інтуїції, покращенню здібностей людини до цілісного сприйняття, внаслідок чого кількість креативних ідей у людини зростає.

6. *Універсальні СПТР* поєднують велику кількість різноманітних функцій і методів, наприклад, раціоналістичні прийоми вирішення завдань (SWOT-аналіз, проектний аналіз та ін.) з технологіями генерації нових ідей на основі розвитку асоціативного мислення (методи випадкового стимулу, провокацій та ін.). Прикладом такого класу СПТР є програма *Serious Creativity*, що реалізує ідеї «латерального мислення» Е. де Боно.

Таким чином, автоматизовані засоби активізації творчих

процесів набувають широкого розповсюдження в міжнародній діловій практиці. Це пояснюється їх здатністю забезпечувати «поточне» виробництво великої кількості ідей за відносно короткі проміжки часу. Зрозуміло, що самі по собі СПТР не здатні вирішувати «творчі» завдання, вони лише допомагають людині в їх вирішенні, вони орієнтовані на креативність, проте не в змозі замінити її. Відтак, це могутній інструмент, здатний удосконалювати творче мислення особистості, а, отже, і посилювати її конкурентні позиції у сучасному бізнес-середовищі.

Література

1. Немов Р.С. Психология: Учебник для студентов высш. пед. учебн. заведений: В 3 кн. – М., 2003. – Кн.1, с.285-286.
2. Барышников А.А. Система поиска нестандартных решений Idea Finder // www.expressinfo.ru/arc/ideafinder.shtml.
3. Дубина И.Н. Современные программные средства поддержки креативных процессов: назначение, специфика, принципы работы, основные функции//www.econ.asu.ru/lib/sborn/infec2003/pdf/18.pdf.
4. Растяников А.В., Степанов С.Ю. Методы оптимизации творческого мышления //www.experts.in.ua/baza/doc/download/mind_optimized.pdf.

ПРОБЛЕМЫ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ ПРИ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЙ СИСТЕМЕ ОБУЧЕНИЯ

Дмитренко А.А., аспирант СумГУ

Целенаправленное развитие и системное реформирование высшего образования диктует необходимость выработки новых подходов к организации и содержанию образовательных процессов, направленных на обеспечение соответствия международным стандартам образования.

Внедрение кредитной системы образования в украинских вузах в качестве действенного инструмента взаимодействия международных систем высшего образования, было направлено на повышение качества подготовки специалистов. Известно, что при кредитной технологии обучения сокращение объема аудиторной работы, непосредственно повышает значение и статус самостоятельной работы студента. При этом, активизация